

Vičková, K. & Mareš, J. (2015). Adaptace Teacher Power Use Scale na studenty učitelství a druhý stupeň základní školy (konferenční abstrakt). In 23. výroční konference ČAPV 2015. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni.

Adaptace Teacher Power Use Scale na studenty učitelství a druhý stupeň základní školy

Adaptation of Teacher Power Use Scale to Student Teachers and Czech Lower Secondary Education

Kateřina Vičková, Jan Mareš Pdf MU

Anotace

Příspěvek prezentuje adaptaci *Teacher Power Use Scale* (Schrodt, Witt & Turman, 2007) v úpravě na studenty učitelství. Nástroj měří, jak žáci reflektují moc uplatňovanou studenty učitelství, kteří v jejich třídě realizují dlouhodobou praxi v různých předmětech. Testována je teorie 5 bází relační moci Frenche a Ravena (1959), a to v českých podmínkách, u žáků druhého stupně základní školy a studentů učitelství (namísto univerzitních studentů a učitelů v anglosaském prostředí).

Anotation

The paper presents Teacher Power Use Scale (Schrodt, Witt & Turman, 2007) adaptation to student teachers. The scale measures how students reflect the power used by student teachers on their long-term practice in different school subjects. We test French and Raven's (1959) theory of 5 power bases in Czech conditions, at students of lower secondary education and student teachers (instead of university students and teachers in Anglo-Saxon context).

Extended summary

Cíle a kontext výzkumu

Cílem prezentované části výzkumu GAČR „Moc ve školních třídách studentů učitelství“ (13-24456S) je adaptace škály *Teacher Power Use Scale* – TPUS (Schrodt, Witt & Turman, 2007) na studenty učitelství. Nástroj měří, jak žáci reflektují moc uplatňovanou studenty učitelství, kteří v jejich třídě realizují dlouhodobou praxi. Testována je teorie Frenche a Ravena (1959), a to v českých podmínkách, u žáků druhého stupně základní školy a studentů učitelství (namísto univerzitních studentů a učitelů).

Teoretická východiska

Moc lze chápat jako schopnost ovlivnit postoje, hodnoty a jednání osoby nebo skupiny osob (McCroskey, 2006). Je ze své podstaty reciproční, cirkulační a situačně vázaná. Tradiční typologie relační moci Frenche a Ravena (1959) rozlišuje 5 bází moci: donucovací, odměňující, referenční, legitimní a expertní. Funkční ustanovení mocenských vztahů ve třídě se ukazuje jako podmínka funkční výuky (Šedová, 2012), a to především u začínajících učitelů.

Metodologie

Adaptace TPUS do podoby nového *Dotazníku bází moci studenta učitelství* (Vlčková, Mareš & Ježek, 2015) byla realizována na dostupném vzorku 1686 žáků druhého stupně základních škol (93 %) a nižších ročníků víceletých gymnázií, tj. 96 studentů učitelství vyučujících na praxi různé předměty v roce 2013. Adaptace navazuje na předchozí českou adaptaci TPUS na učitele ZŠ (Vlčková, Mareš, Ježek, & Šalamounová, v přípravě).

Výsledky a závěry

Adaptace zahrnovala paralelní překlady, zpětný překlad, doplnění položek dle českých podmínek, úpravy položek pro mladší žáky a na výuku studentů učitelství, změny posuzovací škály (redukce na 5ti bodovou), opakované hodnocení experty, kognitivní interview s respondenty, konfirmatorní a exploratorní faktorovou analýzu v MPlus, položkovou analýzu a výpočet reliability škál. V příspěvku budeme diskutovat, jak výsledky podporují teorii 5 bází moci Frenche a Ravena (1959) v českém prostředí.

Bibliografie

Schrodt, P., Witt, P. L., & Turman, P. D. (2007). Reconsidering the measurement of teacher power use in the college classroom. *Communication Education*, 56(3), 308-323.

Šedřová, K. (2012). Vztahová rovina výukové komunikace: mocenské konstelace ve školní třídě. In Šedřová, K., Švaříček, R., & Šalamounová, Z. *Komunikace ve školní třídě*. Praha: Portál.

McCroskey, J. C., Richmond, V. P., & McCroskey, L. L. (2006). *An Introduction to Communication in the Classroom: The Role of Communication in Teaching and Training*. Boston: Allyn & Bacon.

French, J. R. P., & Raven, B. (1959). The bases of social power. In D. Cartwright and A. Zander. *Group Dynamics*. New York: Harper & Row.

Vlčková, K., Mareš, J., & Ježek, S. (2015, v tisku). Adaptation of Teacher Power Use Scale to lower secondary students and student teachers. *Pedagogická orientace*, 25(6).

Vlčková, K., Mareš, J., Ježek, S., & Šalamounová, Z. (v přípravě). *Báze moci používané učitelem ve školní třídě: česká adaptace dotazníku Teacher Power Use Scale*.

Příspěvek vznikl v rámci projektu GC13-24456S *Moc ve školních třídách studentů učitelství* financovaném *Grantovou agenturou České republiky*. Autoři děkují za poskytnutou podporu.